

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

red. en sekr. riouwstraat 59, wormerveer

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

adm.: kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. C. SCHAEFFER — EMMELOORD

Wijsheid te geef

„Indien iemand van u in wijsheid te kort schiet, dan bidde hij God daarom, die aan allen geeft . . .”
Jakobus 1 : 5-8

Wie kennis vermeerdert . . .

Tot en met 15 jaar moet iedere jongen of meisje naar school. Daarna mogen ze. De praktijk wijst uit dat ruim de helft van de 16-20-jarigen van de gelegenheid gebruik maakt om volledig onderwijs te volgen. Van hun ouders is 40% niet verder gekomen dan de lagere school. Iets meer dan 20% middelbaar onderwijs. Wat een toename van geleerdheid dus vergeleken bij vroeger. Het worden er hoe langer hoe meer, die mr. of ir. of dr. voor hun naam mogen zetten. Wat weten we tegenwoordig niet allemaal. Niet alleen via het onderwijs trouwens, ook door middel van radio en t.v. Een stroom van informatie wordt over ons uitgestort. Weetjes, feiten, kennis, kennis en nog eens kennis. Voor iedereen beschikbaar, voor iedereen toegankelijk. Veel ouders zijn er trots op dat hun kinderen verder komen dan zij. Toch is dit genoeg niet altijd onverdeeld. De wereld waarin hun kinderen thuis raken is een wereld, waarin zij in veel opzichten niet kunnen volgen. Zij kunnen hun jongens en meisjes in veel dingen niet bijstaan. Je kunt je daar met een grapje van af maken. Over die moeder bijvoorbeeld van een jongen uit de 3e klas gymnasium, die tegen haar man (zelf destijds in deze klas gestrand) zegt: Toe pa! Help Kees toch met zijn huiswerk.

Dit jaar kan het nog! Dat is humor: een lach, die eindigt in een niet altijd hoorbare snik, omdat de ouderen voelen dat hun kinderen hun ontgroeien. En de wereld verandert vandaag zo snel, dat ouders minder dan ooit hun kinderen kunnen helpen bij het zelfstandig worden.

Kennis is onmacht

Maar kunnen die kinderen dat dan niet alleen af met al die hoeveelheden kennis en informatie, die hun verstrekt wordt? Hebben ze het zo nodig begeleid te worden door ouders, die vaak veel minder weten dan zij? Misschien denken sommige ouders dat. Misschien hebben sommige jongens en meisjes zelf dat idee. Maar niets is minder waar dan dat! Juist die grotere kennis van allerlei zaken kan moeilijkheden opleveren.

Een voorbeeld, dat waar gebeurd is: een jongen krijgt verkering met een meisje. Na enige tijd stelt het meisje hem voor om te gaan samenwonen. De jongen gaat naar zijn predikant. Want hij zit daar mee. In het gesprek vraagt hij vertwijfeld: Wat deed u vroeger in zo'n situatie? Zijn predikant antwoordt: We trouwden met elkaar of we spaarden elkaar. Waarop de jongen begint te huilen. Want hij kan kiezen uit wel vier mogelijkheden. Deze jongen is voorgelicht. Het ontbreekt hem niet aan kennis. Hij weet van gemeenschapsvormen tussen man en vrouw, waarover zijn leeftijdsgenoten van jaren terug nauwelijks iets wisten, laat staan serieus dachten. Maar hoe past hij zijn kennis toe?

Kennis vraagt om wijsheid

Wat is het verschil tussen kennis en wijsheid? Kennis is weten van veel dingen. Wijsheid is die kennis kunnen gebruiken op de juiste manier. En hoe meer we weten en hoe meer we kennen, des te meer klemmt de vraag: Hoe gebruiken we die kennis? Dat is de vraag, die de wijze stelt? De wijze ziet de werkelijkheid in het licht van God, die alle dingen schiep. De wijze is op zoek naar de verbanden en de samenhangen tussen alle dingen, die God zelf heeft aangebracht. Want hij weet dat niemand die samenhangen ongestraft kan verbreken of negeren. Hij weet hoe iedereen en alles alleen dan tot zijn recht komt, wanneer het is afgestemd op God en wanneer het gebruikt wordt naar Zijn bedoelingen.

God staat voor ons klaar

Wie weet beter hoe een machine gebruikt moet worden dan de uitvinder? Wie weet beter hoe het leven geleefd moet worden dan de Schepper van ons leven? En Hij staat altijd klaar om het ons telkens weer te zeggen. Als we vragen om wijsheid geeft Hij eenvoudigweg. Dat is een belofte, waaraan God zich gebonden heeft. En als we zijn vastgelopen omdat we eerst op eigen houtje wat aan het experimenteren zijn geweest, dan hoeven we niet uit angst voor Gods verwijten bij Hem weg te blijven. Weet u wat God ons wel verwijt? Als wij Hem domweg laten staan met Zijn oneindige bereidwilligheid ons bij te staan. Dáár kan God niet tegen! Tegen Israël heeft Hij eens gezegd: Te raadplegen was Ik voor hen, die Mij niet zochten; Ik zei tot een volk dat Mijn Naam niet aanriep: Hier ben Ik. Roep me dan! Zoek me dan! De ganse dag breidde Ik mijn armen uit naar een opstandig volk dat volgens eigen overleggingen wandelde op een weg, die niet goed was. Kijk, dan kookt God van woede om dat domme,

dwaze volk dat zijn eigen glazen ingooit. Maar zodra keert het bij Hem terug, of Hij stort zijn gaven over hen uit en belooft: Zie, Ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde; aan wat vroeger was zal niet gedacht worden, het zal niemand in de zin komen. Kunnen we deze God laten staan en laten roepen?

Bidden met uitgestoken hand

Wij moeten op dit royale aanbod van God ingaan met het volste vertrouwen. Niet als iemand, die een baan of een huis zoekt en links en rechts brieven stuurt met de gedachte: baat het niet, het schaadt vast ook niet. God treedt ons tegemoet als een vriend, die een beroep doet op ons vertrouwen. Dat vertrouwen moeten we Hem dan ook onvoorwaardelijk geven. Als ik iemand ontmoet en ik weet niet zeker of de ander mij een hand zal geven, dan kun je een situatie vol onzekerheid krijgen. Wat aarzelend en schuchter beweeg ik mijn hand zo'n beetje in de richting van die ander. Maar mag ik dan een stevige, hartelijke handdruk verwachten? Als ik een goede vriend ontmoet is dat geen punt. We lopen al met uitgestoken hand naar elkaar toe. Wie is een betere Vriend dan God? Als wij bidden met uitgestoken hand zal Hij ons met uitgestoken hand tegemoet komen. Wat wil God liever en wat ziet Hij liever, dan dat wij en onze kinderen wandelen op een weg, die goed is? Nooit zijn we zo eenswillend met God dan wanneer we bidden om wijsheid. Wijsheid om de wegen te vinden, die wij als gelovigen in maatschappelijk en kerkelijk opzicht moeten en kunnen bewandelen. Wijsheid bij de opvoeding en begeleiding van onze kinderen. Die wijsheid zullen we ontvangen, als we maar net zo vaak naar Hem toe gaan als dat Hij voor ons klaar staat met uitgestoken hand.

ZELFLIEFDE (1)

Moeten wij ons-zelf liefhebben?

Wij leven in een psychologische tijd. Daarmee bedoel ik niet te zeggen dat iedereen staat te dringen voor de deur van de psychiater. Zo bar is het heus niet. Wel wil ik daarmee wijzen op een mentaliteit: meer dan vroegere geslachten zijn wij met ons-zelf bezig. Wij hebben er ook de tijd voor.

Daarom is de vraag die ik boven dit artikel zette een eigentijdse vraag. Psychologen houden zich ermee bezig, gezien de titel van een van hun geschriften: „De kunst om jezelf lief te hebben” (van C. G. Osborne), maar ook een blad als Christianity Today wijdde er onlangs (5 mei 1978) een hoofdartikel aan. Nog wel van de hand van de bekende John Stott. Voor wie deze vraag werkelijk bezighoudt, mag ik wijzen op het bijzonder goede boekje hierover van Walter Trobisch „Leen mij je ogen” (Kok, Kampen, f 7,50), een boek dat zijn 3 rijkdaalders vele malen waard is. De antwoorden op deze vraag vallen in twee fronten uiteen. Enerzijds zijn er vele psychologen, die zeggen: natuurlijk moet een mens zich-zelf liefhebben. Voor sommigen van hen is het haast tot het eerste en grootste gebod geworden. Zij zeggen: Het is ziek als een mens zichzelf niet liefheeft (Maslov en Fromm). Hiertegenover staat het haast puriteinse geluid van vele christenen zoals Watchman Nee, die zeggen dat een mens zichzelf voortdurend moet plaatsen onder het kruis. Als christen behoort je je eigen leven te haten.

Wie heeft gelijk: de psychiater of de puritein, Maslov of Watchman Nee?

Laten wij beginnen met de psychiater bij te vallen. Is het niet ziekelijk als wij aan ons-zelf een hekel hebben en ons-zelf niets waardig achten? Wanneer iemand ons een compliment maakt, raken wij in verlegenheid of weren het af. Het mag in onze ogen eigenlijk niet dat wij er leuk uitzien of iets goeds presteren. Een christen behoort gering over zichzelf te denken. Dus antwoorden wij: het was niets... of reageren kriegel of afwerend. Ik denk dat psychiaters gelijk hebben die erop wijzen dat wij die op die lijn maar een stapje verder behoeven te gaan of wij vallen in de psychische ziekte die met een moei-

lijk woord masochisme wordt genoemd. Een sadist is iemand die er behagen in schept **de ander** te pijnigen en te kwellen. De masochist is iemand die er behagen in schept **zichzelf** te pijnigen en te kwellen. Ik heb er verscheidenen ontmoet die op de bovenkant van hun linkerhand littekens dragen van brandende sigarettenpeukjes die ze daarop hebben uitgedrukt. Er zijn mensen die zichzelf haten, omdat ze alles wat zij zelf doen en in zich voelen opkomen afschuwelijk vinden. Vaak komt dat doordat zij van jongsafaan door ouders of familieleden de grond ingeboord zijn en tenslotte door de ogen van hen die hen minachten zichzelf zijn gaan beschouwen. Wat een verdriet voor zulke mensen! Hoe belangrijk is het als zij medemens ontmoeten die hun een ander beeld geven van zichzelf, die hen laten voelen dat zij mensen zijn die kostbaar zijn in de ogen van God en die daarom ook zichzelf mogen liefhebben.

Daarmee heb ik al een antwoord gegeven op de vraag boven dit artikel; ongemerkt is het mij uit de pen gegleden: zij moeten vrede leren vinden met zichzelf; hun zelfrespect en vreugde over eigen kunnen en voelen moet worden opgewekt; ze moeten leren zichzelf lief te hebben. Daarbij speelt de medemens en dat wat zijn ogen weerspiegelen een hoofdrol. De ander moet namelijk bevrijd worden uit een vicieuze cirkel. Dit beeld komt van Walter Trobisch, die zegt: vaak zitten wij in een vicieuze cirkel.

„Wij zijn niet in staat anderen lief te hebben omdat wij niet geleerd hebben onszelf lief te hebben. Wij kunnen niet leren onszelf lief te hebben omdat wij niet door anderen bemind worden of niet in staat zijn hun liefde te aanvaarden”. Maar anderen kunnen ons niet liefhebben omdat wij hen bewust of onbewust een lelijk beeld geven van ons-zelf enz. („Leen mij je ogen” - blz. 21).

Hoe kan deze vicieuze cirkel doorbroken worden? Alleen doordat een 'wind van buitenaf' ons treft, zegt Trobisch. Iemand moet de

cirkel van buitenaf doorbreken. Is dit nu juist niet het Evangelie: dat de cirkel *is* doorbroken? (Rom. 5:8) Moeten wij dat niet in onze ogen weerspiegelen? Leidt dat er niet toe dat wij op die basis ook onszelf mogen en zelfs moeten liefhebben? Als Hij het deed, hebben wij dan niet alle reden om het ook ons-zelf te doen?

Hier stuiten wij op iets merkwaardigs. Hoezeer het bovenstaande namelijk ook waar is, toch vinden wij in de Bijbel nergens met evenzoveel woorden de aansporing om ons-zelf lief te hebben.

Waarom niet?

Waarom lezen wij wel: dat wij de ander moeten liefhebben omdat Christus voor hem gestorven is (1 Kor 8:11, Rom. 15:7) maar niet dat wij op deze basis ook onszelf moeten leren liefhebben?

Het antwoord is eenvoudig: de bijbel gaat ervan uit dat wij dat met het grootste gemak en als vanzelfsprekend toch wel doen. Iets wat een mens automatisch al genoeg doet - zelfs te veel doet - daar hoeft je hem ook niet nog extra toe aan te sporen. D.w.z. de bijbel richt zich in haar spreken primair tot de psychisch-gezonde mens.

Zelfs het gebod: „Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf” is niet een gebod dat ons beveelt om ons-zelf lief te hebben. Dan had er moeten staan: *gij zult uw naaste en u-zelf op gelijke wijze liefhebben*. Dat staat er niet; er staat: *gij zult uw naaste liefhebben*. . . en om te weten hoever je daarin moet gaan, zegt de Schrift: ga daarin maar net zo ver als je je-zelf liefhebt. Dat wil zeggen dat de zelf-liefde wordt voorondersteld en als natuurlijk voorbeeld wordt gebruikt. De Here Jezus deed dat vaker. Zo lezen wij in de bergrede: alles wat gij wilt dat de mensen u doen, doet gij hen evenzó! (Matth. 7:12) Wij weten spontaan en direkt hoe wij zelf behandeld willen worden. Daar hebben wij niet veel moeite mee. Die spontane en directe en natuurlijke kennis moeten wij nu als standaard gebruiken voor onze omgang met de naaste: zo moeten wij nu hem behandelen. Ook hier vooronderstelt de Here Jezus dat wij een spontane en natuurlijke zelfliefde hebben. Op zich oordeelt de bijbel hier niet slecht over. Paulus zegt in Efeze 5:29: niemand haat ooit zijn eigen vlees, maar hij voedt het en koestert het. Hij gebruikt dit als argument om de mannen extra aan te sporen hun vrouwen lief te hebben, omdat man en vrouw immers één zijn. Hieruit blijkt opnieuw dat de bijbel zelf-liefde vooronderstelt, en accepteert, ja zolang zij onder het grote gebod blijft staan en zolang zij ons dient als spontaan voorbeeld hoever wij moeten gaan in onze liefde tot de naaste. Maar nergens wordt deze zelfliefde geboden. De vraag: moeten wij onszelf liefhebben als een gebod moet dan ook als vraag naar een bijbels gebod negatief worden beantwoord. Neen, een gebod om ons-zelf lief te

hebben, hebben wij niet. Evenmin als wij een gebod hebben om te eten en te drinken. Zo'n gebod is het intrappen van een open deur. We doen het toch wel. Daarom richt zich Gods gebod op het normeren van zulke spontane neigingen en behoeften. Eten en drinken: jezelf verzorgen en mooi maken, tevreden zijn over wat je gedaan hebt, blij zijn over de mogelijkheden die je hebt en de gaven die je sieren, dat is alles een goede en gezonde zaak zolang ze onderdeel zijn van een leven dat God liefheeft boven alles en dat met al deze gaven en mogelijkheden de naaste wil dienen.

Laat die gestalte in u zijn, zegt de apostel, die ook in Christus Jezus was die zich verheugde over het feit dat hij aan God gelijk was, en als Gods wijsheid mocht spelen voor Zijn aangezicht. Hij had geen hekel aan zichzelf en was zich van zijn gaven en rijkdom bewust. Toch heeft hij deze niet voor zichzelf gehouden als iets alleen voor zichzelf, om er zichzelf mee te behagen, maar heeft hij ze vrijwillig prijsgegeven om er de ander mee te dienen. Wat hij gewild zou hebben dat een barmhartig God hem zou doen, als hij mens zou zijn geweest, dat heeft hij *hèn* gedaan. Niet uit masochisme of zelfverachting, maar juist in hoog besef van eigen waarde. (Phil. 2) Dat besef van eigen waarde, in de juiste mate en in ware bescheidenheid, mag er zijn. Psychiaters zeggen ons vandaag: het moet er zijn. Anders ga je in een dodelijke spiraal steeds dieper de grond in. Wij vallen hen bij. Maar laten wij het geen zelfliefde noemen. Dat is te veel eer. Noem het zelf-aanvaarding. De vraag aan de psychiaters is: hebt u er een basis voor? Kunt u de krachten die u losmaakt als u de mens stimuleert tot zelf-realisatie en zelf-actualisatie in de hand houden en op zijn juiste bescheiden plaats laten staan (nl. onder het dak van 'n leven in zelfovergave aan God en de naaste)? Kunt u dat zonder de bijbel en de leer van de mens als naar Gods beeld geschapen en zonder de kennis van Jezus Christus, die de ware mens is?

Maar die vragen aan de psychiater moeten ons er niet van weerhouden om ook de hand in eigen puriteinse boezem te steken en ons af te vragen of de nadruk op zelf-verlooeening en het kruis - en de noodzaak ons eigen leven te haten niet soms zo uit zijn evenwicht is geraakt dat het jongeren ieder gezond besef van eigen waarde als mensen naar Gods beeld geschapen ontnomen heeft. Dat is Gods bedoeling niet geweest. Misschien mogen wij Gods bedoeling juist wel zo onder woorden brengen dat hij niets liever wil dan alle mensen brengen tot het ware besef van hun hoge waarde, als gevallen Konings kinderen, waarbij beide woorden gelijke nadruk hebben: gevallen ja, maar ook: Koningskind.

Daarom is de vraag boven dit ar-

Vervolg op pag. 227

DE CHARISMATISCHE BEWEGING

Slot van het referaat dat ds H. Smit op de laatstgehouden jaarvergadering van onze persvereniging heeft gehouden.

Voor de duidelijkheid nemen we daarbij ook nog een keer de stellingen op zoals die al eerder in ons blad hebben gestaan.

9. Van eminent belang is uiteraard de wijze waarop de apostel Paulus met name in 1 Kor. over de Geestesgaven spreekt.

Toetssteen voor de echtheid van enig charismatisch gebeuren is voor hem het door hem verkondigde evangelie van Jezus als Heer (1 Kor. 12 : 3, 1 Kor. 14 : 29, 1 Thess. 5 : 19-21).

Ten aanzien van het recht gebruik van de Geestesgaven stelt hij als criterium dat dit gebruik heeft te strekken tot het welzijn van allen en dan nog met een speciale toespitsing op het kleine en zwakke in de gemeente (1 Kor. 12 : 7, 12-31 ...; vgl. de praktische toepassing van dit beginsel in 1 Kor. 14 : 26-33 ...). Paulus verwijt de Korintheërs met nadruk hun vleselijk omgaan met de Geestesgaven waardoor het tegengestelde wordt bereikt van hetgeen de Geest bedoelt (1 Kor. 12 : 15, 21, 1 Kor. 4 : 8 ...)!

Ad 9. Wanneer de apostel Paulus in 1 Kor. 12 over de Geestesgaven gaat spreken, dan doet hij dat allereerst omdat hij niet wil dat de gemeenteleden in de trant van hun vroegere levensvoering onwetend en onkritisch zich maar laten voortdrijven op alle wateren. Nimmer zal de Geest kunnen leiden tot een verwerping van de Christus. Omgekeerd zal het „Kurios is Jezus” als door de Geest gewerkt moeten worden aanvaard. Ook hier zien we hoe Paulus de scheiding tussen meer bijzonder en meer gewoon weer doorbreekt. De toetssteen is gegeven en moet ook worden gebruikt ... in de beoordeling van de profetie ... in het toetsen van alles (Zie 1 Kor. 12 : 1-3, 1 Kor. 14 : 29, 1 Thess. 5 : 19-21). Dat dit toetsingswerk inderdaad tot uitschifting van imitatie kan leiden wordt betuigd door 2 Thess. 2 : 2 (tegenspraak tegen een „geestesuiting”)! De charismatische uitingen kunnen kennelijk hun eigen gewicht niet dragen en moeten naar het verkondigde evangelie van Christus worden beoordeeld!

Ook ten aanzien van het rechte gebruik van de Geestesgaven mag men zich niet onwetend en onkritisch gedragen. De grote regel is hier wel dat aan een ieder de openbaring van de Geest gegeven wordt tot welzijn van allen (1 Kor. 12 : 7). Anders gezegd: Een ieder ontvangt de gave als lid van het lichaam (1 Kor. 12 : 12 evv.). Het is veelzeggend dat in de trinitarische drieslag van 1 Kor. 12 : 4-6 de termen „genadegaven” en „werken” worden afgewisseld met „diakonien” = „diensten”. Alle zoeken-van-zichzelf in eigen roem wordt van daaruit als ontering van de Geest en als miskennis van het lichaam uitgesloten. Het echte charismatische leven is alleen als dienst in liefde mogelijk (1 Kor. 13). Zo sterk geldt het algemene nut als maatstaf, dat Paulus enkele malen stelt dat de beoefening van een geschonken gave dient te worden opgeschort of vermeden wanneer het algemene welzijn daardoor niet bevorderd wordt (1 Kor. 14 : 28: Geen tongentaal als de uitlegger ontbreekt; 1 Kor. 14 : 32-33 Zelfbeheersing van de profeet ter voorkoming van onstichtelijke wanorde)!

Stellig is er van een rangorde in de Geestesgaven sprake maar die orde wordt niet door de graad-van-bijzonderheid maar door het nut voor de gemeente bepaald (1 Kor. 14 : 1-3). Wanneer Paulus op een eigenaardige wijze als een beschikking van God aanwijst, dat wij de onwelvoeglijk-

heid van bepaalde lichaamsdelen in de zorgvuldigheid van de bekleding als het ware compenseren, dan is zijn bedoeling kennelijk ons de minst begaafde gemeenteleden, waarmee de gemeente de minste eer behaalt, aan te wijzen als bijzondere voorwerpen van Gods zorg. Zo dient onderlinge hulp gewaarborgd en onderlinge verachting vermeden te worden! Hoe zal het Paulus geschokt hebben dat de verrijking met Geestesgaven tot zoveel ongeestelijk gebruik aanleiding heeft gegeven! In de tekening van de liefde (1 Kor. 13 : 4-5) wordt het tegendeel aan de orde gesteld van de toestand in Korinthe. Daar is immers wel afgunst (12 : 15), praalziekte (4 : 7), opgeblazenheid (4 : 6). Men kan stellen dat de Geest, die in Rom. 8 : 23 als eerste gave, „voorschot”, getypeerd wordt, de Korintheërs niet heeft bewogen tot een sterke verwachting in het samengaan van pijn en hoop (Rom. 8 : 23), maar dat ze juist gekomen zijn tot een platte gearriveerdheid die het besef van het „Nog niet” en van de noodzaak-van-strijd doorbroken heeft (1 Kor. 4 : 8). Geestesgaven ... zowel van de Geest als van het lichaam der kerk geïsoleerd, in egoïsme misbruikt! In vele opzichten vertoont de gemeente een vervullingsparallel van de Oude Bedeling waar de zegening met rijke gaven steeds weer en zelfs tot in de wijze Salomo een „achteruitslaande vette Jeschurun” heeft voortgebracht (Deut. 32 : 15) om tenslotte in zijn volslagen tegendeel, het „Wee u, gij rijken!” uit te monden.

10. Te wijzen is verder nog op enkele zaken die niet in direct verband met de Geestesgaven worden genoemd.

Wat is er te verwachten voor de gemeenschap wanneer de Geest in alles de verheerlijking van Jezus als Heer beoogt, terwijl deze hoofdbedoeling wordt bedreigd vanuit de loochening van de opstanding der doden (1 Kor. 15 : 12-34)?

Wat is er te hopen voor een gemeenschap waarin de Geest bij al zijn werk het welzijn van allen op het oog heeft, terwijl het Avondmaal door een harde polarisatie op sociaal vlak wordt ontheilgd (1 Kor. 11 : 17-34)?

Ad 10. Ik verwijs ook naar enkele gedeelten die niet direct met de Geestesgaven in verband staan, namelijk naar 1 Kor. 15 : 12-34 (Paulus' scherpe reactie op de voorkomende loochening van de opstanding) en naar 1 Kor. 11 : 17-34 (de scherpe vermaning vanwege sociaal wangedrag aan het Avondmaal). Niet om deze gedeelten er bij te slepen, maar om de aandacht te vestigen op het duidelijke feit, dat de rijke charismatische begiftiging van de gemeente Paulus geen moment brengt tot verslapping van de aandacht voor het rechte omgaan met elkaar en voor de rechte leer omtrent de Kurios, die dood geweest is en Hij leeft. Geen moment kan het charisma de gebreken in leer en gedrag compenseren. Integendeel, vanuit de verkeerdheid van leer en gedrag dreigt het gehele gemeentelven onder te gaan (1 Kor. 11 : 33, 1 Kor. 15 : 32-34). De Schrift geeft er geen enkele aanleiding toe een oekumenische diversiteit van gedachten en leren te zien als een veelheid van wegen naar het Rome van de charismatische vervulling. Integendeel!

11. Het komt me voor dat een weloverwogen en ernstige toepassing van de paulinische criteria ook vandaag een betere benadering waarborgt dan een oordeel bij-voorbaat. Aan een ernstige kritiek op de Charismatische Beweging — haar vooronderstellingen, haar „binnenkerkelijkheid”, haar oekumenische image — zal het daarbij niet **kunnen** ontbreken.

Ad 11. Het komt me voor dat de door Paulus aangereikte directe en indirecte toetsstenen niets van hun aktualiteit verloren hebben!

De apostel denkt er niet aan de gemeenschap van Christus-belijders te onderscheiden van een bijzondere charismatische gemeenschap (1 Kor. 12 : 3). Ook vindt men bij hem geen scheidslijn tussen meer-gewone en meer-buitengewone Geestesgaven. Ieder ontvangt de openbaring van de Geest als lid van het lichaam, in harmonie met de overige leden, ten bate van het lichaam.

Vervolg van pag. 226

ZELFLIEFDE

tikel een vreemde vraag. Even vreemd als de vraag: moeten wij eten en drinken? Voor gezonde mensen, ja meer nog voor mensen die van hun buik hun God maken is het een gevaarlijke vraag: als wij

ja zeggen, gaan wij onze eetlust misschien wel met goddelijke machtiging tot in het absurde voortzetten.

Maar soms kan je tot een zieke moeten zeggen: als je niet eet en drinkt, ga je totaal onderdoor.

Je mag, want de grote operatie tot herstel van je gezondheid is geslaagd. Ja, je moet. De dokter wil het.

De in 2b en 5 reeds besproken conceptie van de Geestesdoop als „tweede zegen” en als aanvangspunt van het charismatische leven brengt scheiding te weeg waar Paulus de harmonie stelt!

Dat is bijzonder duidelijk te constateren in de oorspronkelijke Pinksterbeweging waar Geestesdoop-met-tongenspraak bijna steeds werd aangemerkt als grensbepalend ten aanzien van het wáre lichaam van Christus en als een motief-van-separatie ten aanzien van de bestaande kerken. Hoe heeft het oog zich hier tegen de hand afgezet (zie 1 Kor. 12 : 21)! In de latere ontwikkeling wordt dit separatisme verworpen. Maar toch worden Geestesdoop en charismatisch leven aan de gemeenschap der kerk als zodanig onttrokken en gemaakt tot een heils-top waarnaar de gelovigen hebben te streven... een binnenkerkelijke polarisatie!

Het blad „Vuur”, de levensscholen van de Charismatische Werkgemeenschap, haar werkgroepen en haar met eucharistie/avondmaalsviering besloten conferenties markeren de binnen-kerkelijk oekumenische verbinding. Ook hier de merktekenen van een geestelijke élite waarbij het gelijkelijk voor elkander zorgen van de leden (1 Kor. 12 : 25) in een één-richtingsverkeer wordt omgezet.

We zagen dat de Geest als eerste gave, als „voorschot”, de gemeente brengt tot een scherp zien van de beloofde vervulling en van het huidige „Nog niet” waarbij de hoop de boog tussen die beide spant. Pinksterbeweging en Charismatische Beweging geven ons telkens weer een tendens naar kortsluiting te zien, waarbij de boog der verwachting wijken moet voor de conceptie van het gerealiseerde aanwezige Koninkrijk. Een houding die stellig minder plat is dan die van het oude Korinthe maar die toch evenzeer onder de kritiek van 1 Kor. 4 : 8 valt. Op ethisch gebied leidt deze absolutering van het Geestbezit telkens weer tot perfektionisme, tot de gedachte dus dat men de staat van zondeloosheid bereikt heeft en boven de vijfde bedde van het „Onze Vader” is uitgegroeid. Vanuit deze te vroeg gegrepen realisering van het eschaton kunnen ook zomaar weer lijnen getrokken worden naar een politiek en sociaal messianisme, naar de meest moderne gedachten omtrent de verwerkelijking van alles wat in het woord „verlossing” opgesloten ligt door onze aktiviteit. In elk spreken over de Geest-in-ons dreigt de kortsluiting van het objektieve en het subjektieve! Hiermee zijn we reeds aangeland bij een volgend punt: We zagen dat Paulus er niet aan denkt het charismatische leven tot een zelfstandige toetssteen voor de gemeente te maken. Integendeel, de Geestesuitingen behoeven zelf de toets van het verkondigde evangelie van Chris-

tus. In het zo door de Geest verrijkte Korinthe blijkt de loochening van de opstanding mogelijk en werkelijk hetgeen door Paulus als een dodelijk gevaar wordt aangemerkt! Dit geeft ons de aanwijzing dat de vraag „Wat dunkt U van de Christus?” met grote nadruk gesteld moet worden. Het is in dit opzicht verontrustend dat onder de grote charismatische koepel zich diverse strómingen zoeken te bergen, die we nu niet anders dan zeer beknopt kunnen aanduiden.

Op het terrein van de christologie: De gedachte van Irving dat Jezus zich door zijn zondeloosheid de inwoning des Geestes had waardig getoond welke laatste zich danook in zijn doop realiseerde... de mens als transparant voor God!

Verder de gedachte van de dramatische verzoeningsleer (Dr K. J. Kraan) waarbij de strijd tussen Geest en vlees in Jezus zelf wordt gesitueerd en het kruis wordt gezien als het definitieve gericht over het vlees (in Jezus en in ons)... het ontbreken van de noties van schuld en betaling. We noemden het gevaar van verpsychologisering onder 5. Hier is het grote gevaar aanwezig dat „Geest” slechts een ander woord zal worden voor het uitkomen van de mens tot de verwerkelijking van alles wat potentieel in hem aanwezig is... een verhumanisering! Gaven van God door de Geest kunnen in gebruik en nadenken geperverteerd worden. Denk weer aan rijkdom als geperverteerde zegen!

12. Zelfkritiek behoort bij de kerk overigens óók niet te ontbreken! Vóór de Reformatie kwamen charismatische verschijnselen en zelfs bedieningen voor, maar de manier waarop de ambtelijke hiërarchie leiding, sacrament, genade en Geest onder de eigen beschikking gesteld en de christenen tot leken had gereduceerd kon toch niet anders werken dan als een kwalijke ontweningskuur waarin de heiliging van gaven en krachten aan de Here en het gebed om de kracht daartoe niet in het blikveld verscheen.

Ad 12. Maar ook aan zelfkritiek mag het ons niet ontbreken. Ook in de kerk is het gegeven van het gelijkelijk voor elkaar zorgen van de leden (1 Kor. 12 : 25) maar al te zeer onderdrukt. In plaats van de harmonische samenhang van de leden kwam geleidelijk aan de tweeslag van leer-en-regeer-ambt enerzijds en leken anderzijds tot stand met een merkwaardige evenzeer separate zijtakbeweging in het leven van monniken en orden. In de worstelingen van de eerste tijd werd de weg gebaad naar de bisschop als beheerder der genade en opvolger der apostelen. De leiding van de

D. W. L. MILO — DALMALLY

KETTERS

Ketters — wat zijn dat eigenlijk? Zijn het heidenen? Barbaren? Goddelozen? Verleiders? Mensen met een molensteen aan de hals?

Ja, dat alles kunnen ze zijn; maar ze hoeven het helemaal niet te zijn. Op dat punt staan ze eigenlijk gelijk met alle christenen: beide kunnen erg gemene dingen doen, erg gevaarlijke meningen verkondigen, anderen op een verkeerde weg brengen. Het feit dat iemand christen is maakt hem niet zondeloos. Het feit dat iemand een ketterij verkoopt maakt hem niet verdoemelijk. Wie erg gemene dingen doet of erg gevaarlijke meningen verkondigt doet dat waarschijnlijk meer „naar zijn oude mens” dan uit het geloof; maar misschien is hij te goeder trouw.

Een ketter — zegt Van Dale — is iemand die, als lid van een religieuze gemeenschap, gevoelens voorstaat en eveneueel leert, die afwijken van de als rechtzinnig erkende leer van die gemeenschap. Als voorbeeld noemt hij: Arianen, Nestorianen en Calvinisten zijn ketteren. Volgens de Roomse Kerk is iedere protestant een ketter. (Tussen haakjes: in de kunst en in de wetenschap is ieder, die van algemeen gehuldigde begrippen afwijkt, een ketter.)

Dat afwijken van algemeen erkende normen. Daar is al wat bloed voor gevloeid. Wij kennen het woord ketterbeul. Dat is de wrede vervolger van ketteren. Dat kan ook zijn de scherprechter, die lijfstraffen voltrekt aan mensen, die wegens ketterij zijn veroordeeld.

Wij kennen ook het woord kettergericht. Een kettergericht is de geloofsrechtbank, de inquisitie, die gericht houdt over ketteren. Herinnert u zich het woord autodafé, de voltrekking van vonnissen over Spaanse en Portugese ketteren? Weet u, om maar iets te noemen, dat de Spaanse psalmberijming uit de zestiende eeuw slechts één druk beleefde, die praktisch niet meer te vinden is? Dat kwam van de autodafé's. Weet u dat Canin van

Dordrecht ter dood gebracht is, vanwege het drukken van de oudste Nederlandse gereformeerde-bijbel? Dat kwam van het kettergericht. Weet u nog dat Dirk Ariënszoon Vos, de dichter van het „oproerig rondeel” „Slaet op de trommele”, vanwege dit geuzenlied op de brandstapel terechtgesteld is? Hij week af van de algemeen als rechtzinnig erkende leer. Hebt u Muus Jacobse's ontroerende boekje „Het Offer des Heren” wel eens gelezen: met gedichten over het dodelijk lijden van zijn voorouders om Christus' wil? Weet u nog meer gevallen van mensen, die om hun afwijkende leer zijn vervolgd, geselsd (hetzij met de zweep of met woorden), dan wel terechtgesteld? Herinnert u zich niet iemand, die eerst anderen wegens ketterij heeft gevangen genomen en geselsd — maar die later zelf, om dezelfde ketterij, drie maal geselsd is, een maal gestenigd, drie maal schipbreuk heeft geleden, een dag en een nacht „in de diepte” heeft doorgebracht, diverse malen gevangen heeft gezeten, dagelijks onder spanning en bedreiging leefde en alle ontberingen heeft ondergaan, die een mens kan overleven?

Ja, nu weet u dat alles weer. En nu ziet u, dat een ketter niet altijd des doods schuldig hoeft te zijn: alleen vanwege het feit dat hij afwijkt van de algemeen als rechtzinnig erkende leer van zijn gemeenschap. En misschien voelt u ook al, dat het niet aangaat iemand onder druk te zetten, wanneer hij van algemeen gehuldigde begrippen afwijkt. Hij kan het namelijk mis hebben — en dan jammer. Hij kan het ook goed hebben — en dan kunt u beter luisteren.

Wij nemen gemakkelijk het woord „ketterij” in de mond. Daarmee is dan naam gegeven aan de verdenking, dat de algemeen als rechtzinnig gehuldigde leer op de tocht staat. Ketterij is geacht een der gevaarlijkste dingen te zijn, die een definitief geworden denkwêrld kunnen aantasten. In een gemeenschap waarin de gedachten nog voorlopig zijn, waarin nog bijgestuurd, gecorrigeerd, verbeterd mag worden, zou het woord ketterij onbestaanbaar zijn. Maar in een gemeenschap, die zich aan een voltooid deelwoord heeft vastgeklonken, moet elke poging tot discussie over vaststaande en aanvaarde dingen de kop worden ingedrukt. Vroeger ging dat met banden en pijnbank. Vandaag met de machten van déze eeuw, bijvoorbeeld de macht van de sterkste, de meerderheid.

—o—

Een geachte lezer van ons blad schreef, dat hij zich stootte aan een zin in een van mijn vorige artikelen: dat een gereformeerd theoloog een halve eeuw geleden overboord was gespoeld vanwege een loslippige uitspraak op de kansel. Hij is van mening, dat die theoloog genoeg gelegenheid heeft

Heilige Geest werd in het Leerambt vastgelegd en ingevroren. Geest en Geestesgaven onder beheer en onder controle gebracht!

Steeds kwamen krampachtige reaktionaire Geest-bewegingen voor, die zich op hun beurt in exotisme en verabsoluteringen verloren. Nog in de toespraak van 19 mei 1975 van paus Paulus tot de roomse tak van de Charismatische vernieuwing ziet men de historische zucht naar beheer en controle levensgroot voor ogen als de paus de toehoorders waarschuwt te blijven zien dat Hij die zijn gaven uitdeelt dezelfde is als Hij die de Schrift heeft geïnspireerd en ... het levende leergezag steunt waaraan Christus de authentieke verklaring van de Schrift heeft toevertrouwd. De authenticiteit moet verzekerd worden door de hiërarchie. En wel bij voorbaat. Een duidelijke ordehandhaving op een moment waarop de historische tweeslag van ecclesia docens en ecclesia audiens, van de lerende en regerende kerk enerzijds en de kerk die alleen maar horen en ontvangen kan anderzijds, dreigt te worden doorbroken! Hier draagt de kerk schuld aan de krampachtige reaktionaire bevrijdingsdrift die steeds weer de Geest-bewegingen heeft gekenmerkt. Polariseratie!

13. De Reformatie heeft een grote sanering gebracht. Veel kwaad is echter gesticht door het feit dat Geest en Geestesgaven veelal op een brutale wijze door doperse stromingen werden geclaimd en uitgespeeld tegen Woord, ambtelijke orde en kerkelijke inrichting. De reformatorische concentratie op het Woord kon, hoezeer zij ook positief te waarden valt, dat Woord nogal gemakkelijk als een logisch-rationele tegenpool gaan opstellen tegenover de gevreesde „doperse” emotionaliteit. Piëtisme en bevindelijkheidsgodsdienst treden op hun beurt weer als reactie op en verraden mede de ongestilde honger naar Godsveraring. Pool en tegenpool, actie en reactie ... kiemen van separatisme, élitehouding en andere ongezonde bijverschijnselen van geestelijke polarisatie.

Ad 13. De Reformatie bracht een grote verbetering. De hiërarchie valt weg. Leken worden weer christenen. Evenwel hebben doperse stromingen met hun pretentie van on-middellijke Geestgemeenschap en hun gering-schatting van Woord, ambt en orde veel kwaad aangericht. Het bodem-loze subjektivisme waarin de Heilige Geest niet meer werd onderscheiden van de eigen troebele geest bracht een sterke reactie teweeg. Hierbij dreigde steeds weer het gevaar dat men het Woord zou gaan reduceren tot het objektief-vaststaande, tot het geheel van goddelijke waarheden, en dat

men het boodschap-karakter en het evangelie als kracht Gods tot behoud (Rom. 1 : 16) uit het oog zou verliezen. Juist in zijn boodschap-karakter doorbreekt het Woord het dilemma objektief-subjektief. Wordt dat karakter veronachtzaamd dan blijft de polariteit. Dat ziet men het duidelijkst bij stromingen van bevindelijkheidsgodsdienst. „Voorwerpelijk” en „onderwerpelijk” treft men daar aan als onverzoende en toch ook weer ongescheiden polen: het objektieve Wóórd en de Géést die dat objektieve aan het subjekt toeëigent. In dat tweede wordt het verlangen naar werkelijke Godsveraring dat door geen enkele objektiviteit kan worden gestild dan vervuld. Zo stelt men het tenminste! De ene pool heeft altijd om de andere geroepen. De duitse orthodoxie schreeuwde om zijn tegenhanger in het Piëtisme, de voorwerpelijke waarheidsprediking om de bevinding. Zo stelt de felle reactie van de Pinksterbeweging en al evenzeer de schijnbare matiging in de Charismatische Beweging de Geestervaring centraal als startpunt van het echte charismatische leven. Deze reactie doet de vraag opkomen wat de prediking is geweest en nog is. In hoeverre is de vóórreformatorische verschraving van het geloof tot een beamen van de voorgestelde waarheden toch weer teruggekomen? Wie een Pinkster-gemeentedienst volgt komt zo vaak tot de konklusie dat de Woordver-kondiging een minuskule „aangever” is geworden voor de Geest in zijn kracht. Is dat echter niet mede een reactie op een prediking die de Geest als het ware heeft opgesloten in het Woord om vervolgens dat Woord te reduceren tot informatie óver God?

14. Er moet veel gebed zijn om een prediking die zo wordt gebracht en zo wordt gehoord dat er maar niet alleen informatie over God overkomt maar dat in het Woord de Spreker zelf wordt gehoord en de presentie van de Here wordt ervaren. Wanneer dat gebed wordt verhoord, dan mag ook verwacht worden dat de Geest krachten van hart, hoofd en hand aktiveert en heiligt aan de Here tot arbeid voor het Koninkrijk en tot opbouw van Christus' Lichaam. Ik denk o.m. aan een toenemende aktiviteit en betekenis van kringen van lofzegging en gebed, van bijbel-studie en van hulpbetoon ... Het bijzondere ambt zal zulk een ontwikkeling positief dienen te begeleiden en ervoor zorg hebben te dragen dat deze aktiviteiten erkenning vinden als wézenlijk kerkelijke verrichtingen (zie bijv. Hand. 12 : 5, 12, ook 17 voor het ontbreken van bijzonder gekwalificeerde personen!). Wanneer broeders en zusters die naar de be-geerte van hun hart elkander zoeken de indruk houden, dat ze zich daar-

gehad om zich te bezinnen en te verklaren, zodat ik hiermee iets suggereerde dat correctie behoeft.

Die theoloog, u hebt het al begrepen, was dr J. G. Geelkerken van Amsterdam. Hij heeft gedurende een bijzondere generale synode de gelegenheid gehad, zijn loslippige volzin terug te nemen of te verklaren. Hij heeft echter niet, als Galileo Galilei, zijn vege huid gered door zijn volzin terug te nemen onder aanbidding van verontschuldiging. Hij heeft getracht zich nader te verklaren. Men heeft elkaar echter niet gevonden. Ofwel hij was niet in staat (denkt u ook aan de pressie) zijn gedachtencomplex aan-nemelijk te maken. Ofwel de anderen waren niet in staat hem nader te verstaan. Het werd een kerkscheuring, een roodzwarte bladzijde in de kerkelijke kronieken. Men heeft zich van hem ontdaan, buiten de wil van zijn kerkeraad (die per saldo het hoogste aardse gezag over hem had).

Is hiermee gesuggereerd, dat dr Geelkerken geen ketterij leerde? Of dat de bewuste generale synode onrecht heeft gedaan? Geen van beide, want het ging over geen van beide. Het ging hierom: dat we ons beter kunnen openstellen voor wat God de Heere ons nader leert — dan ons vast te bijten op wat de meerderheid eenmaal als vaststaand en orthodox heeft gestempeld.

Het ging hierom: dat we niet slechts gereformeerd zullen zijn — maar dagelijks ons reformeren. Het „semper reformata” is vaak erbij ingeschoten, wanneer we de kans kregen om te groeien. Het voorbeeld van Galilei is bekend genoeg. En duidelijk genoeg. Wilt u een ander voorbeeld?

De persoon van wijlen dr Albert Schweitzer is onder ons verguisd als een modern humanistisch theoloog en filosoof, omdat hij zijn naastenliefde slechts metterdaad kon bewijzen, door zich te offeren in het klimaat van Lambarene. Was hij hiermee echter verwerpelijk? Vandaag zien we zijn levensbesteding wat duidelijker: tal van onze eigen jongeren gaan zich nu inzetten voor de verdrukten en onderontwikkelde mensheid. De „vrijzin-nige, humanistische” Schweitzer maakte school. Trouwens, we zien dat hij meer deed. Hij heeft door zijn aanwijzingen van de eschatologische grondslagen van het nieuwe testament een omwenteling in de uitlegging daarvan teweeggebracht, erkent ook dr H. Ridderbos in Kok's Chr. Enc. Dat wij vandaag de evangelieën en de brieven van Paulus veel beter verstaan dan onze grootouders is het werk van Schweitzer. Hij begreep dat de zin van ons christenzijn is: offeren, lijden; en niet: heersen, het beter weten. Dat maakte hem bemind bij God en mensen.

—o—

Trouwens — er is van ketters meer te zeggen. Het woord ketter betekent van huis uit waarschijnlijk: **zuiveraar**. Iemand, die een raam open zet, tijdens een mufte kerkdienst. Iemand die een kwinkslag geeft op een huichelachtig moment. Een die zich tegen dodelijke verstikking van een gemeenschapsgeslacht verzet. Iemand die een noodkreet geeft, omdat hij ziet dat een gezelschap met een goed treinkaartje in de verkeerde trein is gestapt. Nu, zouden we zulke mensen, waarschijnlijk tesamen vormend een stuk geweten van onze gemeenschap, overboord willen spoelen? Hun dwalingen, ja. Maar henzelf?

De Schrift wijst ons een uitnemender weg, om ketters te behandelen. Denk aan de farizeër Gamaliël, dezelfde die aan Saulus, later Paulus geheten, onderwijs gaf. Gamaliël zei: niet zo voortvarend, mensen. Als die nieuwe leer uit God is mag je er niet tegen optreden. En als die uit de mensen is bloedt hij vanzelf dood.

Dat zei Gamaliël in de tijd, dat Saulus een welbehagen had aan de „te-rechtstelling” van Stefanus. De meester in zijn wijsheid gist, de leerling in zijn waan beslist, moogt u denken.

Ja, Saulus was het spoor bijster — al moet u hem er maar niet te hard om vallen, want wie zijn we zelf eigenlijk? Later, toen hij door lijden gelou-terd was, wist hij wel beter. Toen schreef hij onder de naam Paulus: als iemand op een punt anders denkt dan de „volmaakten” — God zal hem daarin wel zijn licht geven. Maar doorgaan op de ingeslagen weg.

En aan de gemeente van Saloniki scheef hij (15 : 21): dooft de Geest niet uit, veracht de profetieën niet, maar **toetst** alles en behoudt het goede.

—o—

Zo hebben we dus geen poging gedaan de zaak-Geelkerken op te rakelen of in revisie te brengen. Wat gebeurt is is gebeurd. Maar we hebben opnieuw getracht duidelijk te maken, dat Calvin's ecclesia reformata gekop-peld zit aan het semper reformanda: dat we niet alleen gereformeerd mogen zijn — maar vooral: aan de doorgaande reformatie aandeel moeten nemen. Doen we dat laatste niet, of niet meer, dan moogt u dat verleden deelwoord wel houden.

De Schrift vraagt ons niet, alles wat ongewoon klinkt bij voorbaat te verwerpen. De Schrift vraagt van ons wel, alles wat ongewoon klinkt te toetsen aan het Woord.

mee toch eigenlijk buiten het erf van de strikte kerkelijkheid begeven, dan zouden wij er aan schuldig staan dat het wiltje van Piëtisten, Nadere-reformatiechristenen, Gezelschapsvromen, Pinksterbroeders in polariserende trant nog eens wordt omgedraaid.

Ad 14. Op diverse plaatsen en wijzen stelt Paulus dat het gepredikte evangelie de kracht en de bron is van de totale levensvernieuwing — zie Rom. 1 : 16 („kracht tot behoud . . .”), Rom. 10 : 9-10, 17-18 („Woord-geloof-behoud”), Gal. 3 : 2 („de Geest ontvangen ten gevolge van - uit - het geloofsgehoor”). Dit doet ons de polarisatie ontvluchten en bidden om een prediking die zo wordt gehouden en zo wordt gehoord dat daarin en daardoor de Spreker zelf gehoord en zijn gehoorwoordigheid en kracht ervaren. Men zal Woord en Geest niet mogen veréénzelveigen waarbij de Geest als het ware in het Woord ondergaat. Men zal Woord en Geest niet mogen scheiden! Realiteit van ervaring. Maar ook: het wijken van het streven naar de aparte, tweede ervaring als een aparte aangelenheid.

De prediker mag vasthouden dat zijn werk funderend is en zich daarop toeleggen (2 Tim. 4 : 1-2), maar hij zal tevens met verrassing gewaard worden, dat zijn werk vruchten-van-de-Geest doet rijpen die zijn eigen maat en kunnen telkens weer te boven gaan. Daarin komt naar voren dat de ambtelijke opbouw in de gemeente zeer wel harmonieert met de lichaam-leden-struktuur van 1 Kor. 12 en dat de verzorging niet de éne richting gaat van ambt naar gemeenteleden maar het wederkerige kent van het „gelijkelijk voor elkander zorgen”. Door het Woord en de les der historie geleerd zullen opzieners en regeerders hun ambtelijke dienst moeten bewaren voor de verschraling tot controleren, beheersen en korthouden. Naast het noodzakelijke werk van snoeien en wieden in de tuin van de Geest is daar het positieve element van de verzorging die ernaar streeft de ontplooiing van de gewassen — plaats, licht, warmte! — te bevorderen. Daarbij zal de verzorgde plant ook telkens weer en in vele opzichten het eigen gewas van de opziener teboven kunnen gaan! Het is verheugend als de leden van de gemeente de behoefte hebben en ook vervullen aan de onderlinge zorg op vele manieren gestalte te geven en zich in te zetten tot een direkt persoonlijke bijdrage in het gemeenschappelijke gebed. Naast het element van het volharden bij het onderwijs der apostelen (Hand. 2 : 42) treft men ook de samenkomst tot gemeenschappelijk gebed die zo vrij is van opzet dat „Jakobus en de broeders” blijkbaar kunnen ontbreken — zie Hand. 12 : 12, 17 — terwijl zij toch wordt aangemerkt als een arbeid „door de gemeente” — zie 12 : 5. De prediking is fundamenteel, maar een fundament blijft niet bloot. Een angstige opstelling, die beheersing en controle het hoogste acht, zal het Woord der prediking gaan reduceren tot een norm waaraan men zich te houden heeft (wat het Woord natuurlijk óók is). De kring wordt zo nauw getrokken dat weer de drang opkomt naar de Geesteservaring als een tweede pool, ergens buiten de kerkinrichting te bereiken. Daarvoor moge God ons behoeden!

(Ingezonden)

Amnesty International

N.a.v. het artikel „De geest en achtergronden van Amnesty International” door J. G. van der Land in Opbouw van 9 juni 1978 graag het volgende.

De ondergetekenden zijn van mening, dat de Vereniging Amnesty International nog steeds ten volle de steun van christenen verdient. Wij geloven dat aan deze vereniging en daarmee aan de zaak van de wereldwijde verdediging van de mensenrechten, onrecht wordt gedaan door de scheve voorstelling van zaken die in het genoemde artikel wordt gegeven. Vandaar deze poging tot rechtzetting.

Over de doelstellingen van Amnesty International (A.I.) kunnen de lezers van Opbouw het best zelf oordelen aan de hand van een citaat uit artikel 4 van de Statuten

van Amnesty International, Afdeling Nederland:

Doel is, met aanwending van daarvoor passende middelen, op te komen tegen schending van deze mensenrechten (d.w.z. zoals geformuleerd in de Universele Verklaring van de rechten van de mens, vastgesteld in de algemene vergadering van de Verenigde Naties op 10 december 1948) door:

- a. zonder rekening te houden met politieke overwegingen te werken voor de invrijheidstelling van, en hulpverlening aan personen, die in strijd met voornoemde bepalingen worden gevangen gezet of gehouden, in hun bewegingsvrijheid beperkt of anderszins onderworpen aan fysieke dwang of vrijheidsbeperking wegens hun politieke, godsdienstige of andere overtuiging naar eer en geweten

aanhangen, of wegens hun afkomst naar ras, huidskleur of taal, mits zij geen geweld hebben gebruikt of gepropageerd;

- b. het zich met alle geëigende middelen verzetten tegen detentie zonder berechting binnen redelijke termijn van ieder, die op enige onder a. genoemde grond of anderszins wegens politieke redenen in hechtenis is genomen, en tegen elke berechtingsprocedure ten aanzien van zodanige in hechtenis genomen personen, welke niet voldoet aan erkende normen ter verzekering van een eerlijke berechting;
- c. het zich met alle geëigende middelen verzetten tegen het opleggen en toedienen van doodstraffen, foltering of andere wrede, onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing van gevangenen of andere in hechtenis genomen dan wel in hun vrijheid beperkte personen, ongeacht of zij geweld hebben gebruikt of gepropageerd.

Dhr. Van der Land stipt deze doelstelling wel aan in kol. 1 van zijn artikel, maar geeft in feite slechts zijn eigen interpretatie, door o.a. t.a.v. geweldgebruikers van „uitzonderingen” te spreken; A.I. vindt, o.i. terecht, dat ook zij die geweld hebben gebruikt of gepropageerd, recht hebben op een eerlijk proces en een menselijke behandeling.

A.I. probeert deze doeleinden o.m. als volgt te verwezenlijken:

- vla plaatselijke adoptiegroepen;
- via individuele leden, die brieven schrijven aan gevangenen of autoriteiten;
- door het oprichten van plaatselijke werkgroepen; deze geven informatie over het werk van A.I. en voeren acties.

De werkwijze van de adoptiegroepen geeft een goede illustratie van de in art. 4 van de Statuten genoemde doelen: Zo'n adoptiegroep bestaat uit plm. 10 personen, die gezamenlijk 2 of 3 gevangenen „verzorgen”. Hun werkzaamheden bestaan uit:

- het schrijven van brieven aan de gevangenen en hun familieleden: morele steun;
- het schrijven van brieven naar de desbetreffende autoriteiten;
- het contact opnemen met organisaties en personen die eventueel nadere informatie over de gevangenen kunnen geven, of kunnen bemiddelen bij het doorsturen van brieven of geld naar de gevangenen of hun familieleden;
- het mobiliseren van publiciteitsmedia en organisaties (ook kerken) in ons eigen land.

Van belang is, dat de 2 of 3 gevangenen per adoptiegroep altijd behoren tot landen met **uiteenlopende** ideologieën: dit is mede bedoeld als waarborg voor de politieke onafhankelijkheid van A.I.

Gevangenen die vanwege hun overtuiging vast zitten en **geen** geweld hebben gebruikt of gepropageerd, kunnen zonder meer door een adoptiegroep worden geadopteerd. Gevangenen waarvan het niet zeker is of zij wel of niet geweld hebben gebruikt of gepropageerd, kunnen eveneens door een adoptiegroep worden opgenomen. De groep doet dan onderzoek naar het gebruik van geweld, waarna de gevangene alsnog geadopteerd kan worden; men spreekt van „investigation cases”. Uit alles blijkt een zeer zorgvuldige werkwijze.

Internationaal treedt A.I. onder meer op door waarnemers naar processen te sturen, en door zelf een onderzoek in te stellen in landen, waar men misstanden vermoedt. Ook hierbij gaat men omzichtig te werk. Indien een rapport over wan-toestanden wordt opgesteld, wordt dit eerst aan de regering in kwestie gestuurd; pas als deze niet of onvoldoende reageert, wordt tot publicatie overgegaan.

A.I. is op zijn qui vive tegen bedrog. Een citaat uit een artikel uit de Volkskrant van 14 juni 1978 over een onderzoek van A.I. in Noord-Ierland:

„Het team van de onderzoekers van Amnesty wist, dat de I.R.A. in sommige gevallen om propaganda-redenen verdachten aanspoorde te klagen over mishandeling. Bij het onderzoek werden inderdaad gevallen aangetroffen waarbij de beschuldiging niet gerechtvaardigd leek. Ook werd bevestigd dat in enkele gevallen verdachten zichzelf verwond hadden. Volgens Amnesty gebeurde dit meestal om van het verhoor af te komen, niet om de politie in een kwaad daglicht te stellen. Anderzijds is het niet waarschijnlijk, aldus mr. Korff, dat iemand zelf zijn trommelvliezen doorsteekt”. In dit geval onderzocht men zowel katholieken als protestanten.

Het is hier niet de plaats om op de beschuldigingen van de heer Van der Land gedetailleerd in te gaan. Alleen dit: het zal een ieder duidelijk zijn, dat een organisatie als A.I. balanceert op het scherp van de snede, en slechts met moeite, wijsheid en vindingrijkheid zijn politieke onafhankelijkheid kan handhaven. Immers, elke beschuldiging van de overtreding van mensenrechten komt hard aan en wordt door de desbetreffende regering en haar sympathisanten als een politieke beschuldiging opgevat; men zal dan de neiging hebben A.I. gemakshalve in te delen bij het kamp van de politieke tegenstanders. Voor Zuid-Afrika en haar sympathisanten is A.I. rood, door regeringen van Oostbloklanden of door dogmatische marxisten wordt A.I. spoedig als westers-kapitalistisch gezien; door derde wereldlanden als kolonialistisch.

Ook in het artikel van de heer Van der Land zien wij zo'n bepaalde keuze. Het wekt namelijk op z'n minst twijfels dat hij twee-en-halve kolom nodig heeft voor een bespreking van de Zuid-Afrika aktie, die hij een voorbeeld van een ontwikkeling naar links noemt. De heer Van der Land lijdt hier aan dezelfde eenzijdigheid die hij Amnesty verwijt. Ook gaat hij uit van een bepaalde politieke overtuiging ten aanzien van de taak van de overheid, waarvan de juistheid hier niet ter discussie staat, maar die er voor A.I. eenvoudig niet toe doet: A.I. komt op voor de slachtoffers van elke politieke ideologie, desnoods ook van de onze.

Tenslotte dit: juist als christenen steunen wij van harte het werk van A.I. Het moge waar zijn, zoals Van der Land opmerkt, dat A.I. en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens zich niet op een christelijke grondslag stellen. Maar: als christenen hebben we er weet van, dat wij mensen allen naar Gods beeld en gelijkenis zijn geschapen. Dat houdt in een erkenning van de waarde van elk mensenleven. Daarom is protest tegen onderdrukking van mensen, van welk geloof en in welke situatie ook, geboden. De overheid is dienaar Gods en heeft tot taak gerechtigheid te doen op aarde; daarom is het onze taak, een overheid die deze gerechtigheid ten onder houdt, op haar tekortkomingen te wijzen. Christenen hebben die taak maar al te vaak verwaarloosd; Amnesty vervult ze. Vandaar onze hartelijke instemming met het werk van deze organisatie. (Het adres is: Amnesty International, 3e Hugo de Grootstraat 7, Amsterdam, tel. 020-847905).

Tineke en Henk Algra, Den Helder;
Marianne en Herman Amelink, Amsterdam;
Herry en Geert Booy, Heiloo;
Adrie Bos, Amsterdam;
Hanneke en Peter Buikema, A'dam;
Nel en Koen Goudriaan, A'dam;
Jan Jansen, Amstelveen;
Mariette en Harm Knoop, A'dam;
Joop Verburg, A'dam;
Anneke en Hans Vos, A'dam.

boekbespreking

Dr R. B. Evenhuis, Ook dat was Amsterdam

De kerk der Hervorming in de negentiende eeuw: de strijd om kerkherstel, dl. V.

Uitgeverij Ten Have B.V., 1978

In dit vijfde deel van zijn geschiedenis van de kerk der Reformatie te Amsterdam beschrijft dr Evenhuis de 19de eeuw tot ongeveer 1870, het keerpunt, doordat de orthodoxie het

heft in handen krijgt door de invoering van het kiescollege, waardoor Kuiper als eerste Gereformeerde predikant kon worden beroepen. Dit deel kon geen epos worden, want pas in 1870 begon het hart van Amsterdam — en van heel Nederland — weer sneller te kloppen, om met de auteur zelf op pag. 9 te spreken. In de beschreven periode valt de franse tijd, de tijd van de „gematigde“, beter de halfslachtige orthodoxie, die van de Groninger richting en tenslotte die van het modernisme, welke indeling ook van toepassing is op de kerk van Amsterdam. Men kan in deze periode dus niet het hart in gloed zettende gebeurtenissen verwachten. Openlijk geeft de auteur toe dat er in de eerste en tweede periode niet veel belangrijks van het werk van de kerkeraad te vermelden valt. Van de derde zegt hij dat er geen zaken betrekkelijk het kerkelijk en geestelijk leven aan de orde komen en dat er geen censuur uitgeoefend wordt. Van de vierde periode, die van het modernisme, valt niet veel beters te zeggen: de kerkeraad beriep als modern bekend staande predikanten, die strak een derde deel van het hele predikanten-corps uitmaken.

Dr E. wijt de neergang van het kerkelijke leven in deze driekwart eeuw aan de gebrekkige organisatie van koning Willem I. Bij alles wat de kerkeraad verkeerd deed of niet deed stoot men op het feit dat de kerk niet vrij was in haar handelen, pag. 17. Dit was de grondfout. Zelfs het gebrek aan echt sociaal besef vond hierin zijn oorzaak, idem. Dit is toch slechts ten dele juist: De geest in de kerk zelf deugde niet. Er was ook geen werkelijk zuchten onder de organisatie: eigen predikanten hebben haar bevorderd en er leiding aan gegeven (Broes, Spijker).

De ondertitel: de strijd voor kerkherstel, die volgens de auteur als een rode draad door alle vijf perioden heenloopt, heeft voor wat de eerste vier perioden betreft, mij daarom niet toegesproken. Tot 1870 gaat deze strijd praktisch geheel buiten de kerkeraad om. De vertegenwoordigers van het Reveil, dat vrij breed beschreven wordt, werken wel aan het herstel van het geestelijke leven en strijden tegen alle aantasting van het evangelie, maar het Reveil was toch een vrij aristocratische beweging, in zichzelf kerkelijk verdeeld en slechts van indirecte betekenis voor de kerk.

Geen epos van de kerk der Reformatie dus, de auteur kon dat niet geven, gebonden als hij was aan de feiten, waaraan hij zich consciëntieus heeft gehouden. Dit heeft hem echter niet verhinderd toch een boeiend verhaal te schrijven van Amsterdams kerk in genoemde periode. Breed heeft hij daartoe zoals in de voorgaande delen geput uit de bronnen: notulen van de kerkeraad, acta van de diakenen, rapporten, geschriften en boeken uit die tijd en verder verwerkt de literatuur over dit tijdvak: steeds stelt hij de geschiedenis van eigen kerk in het raam van heel de kerkelijke, politieke en sociale situatie van die dagen. Een enorme schat van gegevens over personen en stromingen geeft hij daarbij op zeer onderhoudende wijze door, want dr E. is een geboren verteller, die de kunst verstaat zijn lezers tot het einde toe te boeien. Hij heeft eerbied voor de feiten, waardoor zijn duidelijk te proeven liefde voor zijn kerk hem niet verhindert haar gebreken te ver-

melden, ook al zijn die meermalen in dit tijdvak beschamend.

Daar er zoals we zagen van de officiële kerkelijke handelingen niet zoveel belangrijks te vertellen was, ligt het voor de hand dat dr E. veel aandacht besteedt aan die figuren en groeperingen die zich ingezet hebben voor het welzijn van de gemeente en voor de bewaring en verbreiding van het evangelie in het algemeen, ook al ging dat buiten de kerk om. We memoreerden reeds het Reveil en zijn vertegenwoordigers. Vanzelfsprekend komt ook de Afscheiding — in het bijzonder te Amsterdam — voor het voetlicht. Haar betekenis — het bleef een kleine kudde (!) — komt m.i. onvoldoende uit de verf. Met de tekening van de komst van Kuiper en diens eerste optreden komt, hoe kan het anders, de spanning er eerst recht goed in: het tijdperk van de orthodoxie, waarmee nog even een begin wordt gemaakt.

De auteur verbergt zijn standpunt niet. Hij is een verdediger van de Christus-belijdende volkskerk, wat men daar dan ook precies onder heeft te verstaan. Vandaar ook zijn breed verslag van het optreden en werk van Wormser, met name van zijn belangrijke boekje over de Kinderdoop. Hij dringt zijn visie¹⁾ echter nergens aan de lezers op een hinderlijke wijze op, weet bij andersdenken veel te waarderen, is in zijn kritiek mild²⁾. Stad en kerk van Amsterdam vinden in hem een warm pleitbezorger. Vele voortreffelijke illustraties geven ook aan dit keurig uitgegeven deel een voornaam cachet. De prijs van f 45,— is zeker niet te hoog voor deze aanwinst voor de Nederlandse kerkgeschiedenis, die gezien de leeftijd van de auteur getuigt van een respectabele werkkraft.

G. Janssen, Nijverdal

¹⁾ waarover op verschillende punten wel nader te spreken zou zijn.

²⁾ soms té mild.

kerknieuws

Bedankt voor Utrecht-C. en Groningen: Ds M. R. van den Berg te Oegstgeest.

Beroepen te Maassluis: Kand. P. Veldhuizen te Spakenburg, die dit beroep heeft aangenomen.

Prof. C. Veenhof — Prof. C. Veenhof, die enkele weken ter observatie in het V.U.-ziekenhuis te Amstelveen lag, is daaruit ontslagen.

Ds J. D. Houtman — Ds J. D. Houtman te Wezep (Gld.) keerde uit het Sophiaziekenhuis te Zwolle naar huis terug en hoopt zondag 13 augustus a.s. weer voor te gaan in de Dienst van het Woord.

Ds R. Brands — Ds R. Brands te Den Helder is door ziekte voorlopig verhinderd zijn ambtelijke werkzaamheden te verrichten.

Prof. Dr A. Troost — Prof. Dr A. Troost, hoogleraar in de Ethiek aan de V.U. te Amsterdam heeft zich met

zijn gezin van de (syn.) gereformeerde kerk losgemaakt en zich aangesloten bij de gereformeerde kerk (vrijgemaakt b.v.) te Amsterdam-C.

Ds A. H. Reitsema — Ds A. H. Reitsema is op 13 juli jl. met zijn gezin weer teruggereisd naar het zendingsveld in Zuid-Afrika. Hij heeft in zijn verlofperiode in Nederland bijna 20 zendingsavonden verzorgd.

Arnhem — Op zondag 20 augustus a.s. doet D.V. Ds K. B. Holwerda, gekomen van Doorn, zijn intrede in de kerk van Arnhem. In de morgen dienst, die om 8.45 uur begint en wordt gehouden in de Doopsgezinde kerk aan de Weverstraat, wordt Ds Holwerda bevestigd door Ds J. Waagmeester, emeritus-predikant te Lisse. De intreedienst begint om 16.30 uur. Deze dienst wordt gehouden in de Opstandingskerk aan de Roosendaalselaan te Arnhem. Alle oud-gemeentelieden worden hartelijk uitgenodigd om deze dienst bij te wonen.

ADRESSEN

Het adres van Ds J. Plantinga is nu: Barsbeek 68, 8326 BP St. Jansklooster, tel. 05274-6772.

Het adres van de penningmeester van de kerk te Deventer was voorheen: G. J. W. Hembrecht, Const. Huijgenstraat 38, Deventer. Dit adres is nu: J. R. Stoel, Het Laar 197, Deventer, tel. 05700-13629; giro nr. 2069294.

Breukelen — Scriba C. Boer. Stukken voor de kerkeraad te richten aan: Scriba van de Vrijgemaakt gereformeerde kerk te Breukelen p.a. Mecklenburgstraat 36, 3621 GP Breukelen.

Preekvoorziening: E. Schuurman, Karel Doormanweg 7, Breukelen, telef. 03462-2479.

Diaconie: N. Touwen, W. van Collenstraat 8, Breukelen, tel. 03462-2046.

Beverwijk — De pastorale medewerker van de kerk te Beverwijk is verhuisd naar: Lijsterbeslaan 56, 1943 GN Beverwijk, tel. 02510-27048.

BENOEMINGEN

Het Curatorium van de Theologische Hogeschool van de Chr. Geref. Kerken te Apeldoorn benoemde tot docent in de klassieke talen, die gegeven worden in de vooropleiding, drs G. J. Vrijmoeth te Zwolle. Drs Vrijmoeth is lid van onze gemeente te Zwolle en tevens conrector van het Carolus Clusius College aldaar. Deze benoeming maakt het mogelijk, dat zij, die geen Latijn of Grieks hebben gehad, nu ook in Apeldoorn volledig terecht kunnen.

Voorts benoemde het Curatorium op voorstel van het College van Hoogleraren de volgende Chr. Geref. predikanten als wetenschappelijke medewerkers:

Dr T. Bienen te Kampen voor Catechetik en Liturgiek;

Drs J. Kruis te 's-Hertogenbosch voor Hebreëuws, Bijbelse Oudheidkunde, Tekstkritiek en Historia Revelationis O.T.;

Drs W. van Heest te Ridderkerk voor Missiologie en Levende godsdiensten; Ds R. W. J. Soeters te Zutphen — met ingang van een nader te bepalen datum — voor Oude Kerkgeschiede-

nis en Kerkgeschiedenis Middeleeuwen.

SAMENSPREKING MET DE CHR. GEREFORMEERDE KERK

Haren (Gr.) — De paritaire commissie voor de uitwerking van de samenwerking met de Chr. Geref. Kerk te Groningen is op 21 juni voor de derde maal bijeen geweest. Over de laatste nog te bespreken punten, zoals de financiële tegemoetkoming en de verdeling van het aantal kerken dat drs Steenbergen in de drie kerken (Jeruzalemkkerk, Maranathakerk en onze kerk) kan voorgaan, is de commissie tot volledige overeenstemming gekomen.

Daar drs Steenbergen beroepen is door de Chr. Geref. Kerk te Groningen, heeft hij de verplichting om tevens voor te gaan in de Jeruzalemkkerk en in de Maranathakerk. Het is voor hem dus onmogelijk om 26 zondagen (52 diensten) per jaar in Haren voor te gaan.

Men is nu tot een zodanige verdeling gekomen dat drs Steenbergen in de Maranathakerk en in Haren even vaak zal preken en de aanvulling tot in totaal 52 diensten zullen verdeeld worden over ds Velema en de nog te beroepen derde predikant (ds X.).

De overige 26 zondagen bieden de mogelijkheid „gast”-predikanten uit ons kerkverband voor te laten gaan, maar ook hopen wij ds Velema en ds X. op deze zondagen op onze kansel te zien.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Drs H. de Jong;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Adres voor de rubriek Kerknieuws:

Ds O. Mooiweer,
Volksparksingel 45,
Enschede. Tel. 053-310259

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, Zeist.
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38,
Leersum. Tel. 03434-4288

Abonnementenprijs:

f 39,— per jaar of f 20,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november

De effectivering van de overeenkomst kan pas plaats vinden als men een predikant heeft voor de wijk Groningen-Noord. Verder moet het concept voor de samenwerkingsovereenkomst nog door de betrokken kerkeraden geratificeerd worden.

In de overgangperiode wil drs Steenbergen het dringende pastorale werk in onze gemeente blijven verzorgen, zoals hij dit de afgelopen periode regelmatig, geheel belangeloos, gedaan heeft.

Ook voor het geven van catechetisch onderwijs voor de oudere jeugd wordt aan een oplossing gewerkt.

(Overgenomen uit: „Mededelingenblad” van de Geref. Kerk te Haren)

L'ABRI-KONFERENTIE OP 9 SEPTEMBER A.S.

Terwijl de vrouwencontactdag zich bezig houdt met het gebed heeft l'Abri een konferentie met een soortgelijk thema: Hoe kennen wij Gods leiding en: wat is echt geestelijk leven? Spreker: Renald Macaulay, directeur van het Engelse l'Abri. Zijn vrouw Susan Macaulay-Schaeffer spreekt over kinderwerk. Informatie hierover te verkrijgen via tel. 03449-1659.

Internationale Raad van Christelijke Kerken

Ter gelegenheid van het dertig-jarig bestaan van de I.C.C.C. wordt D.V. een internationale herdenkingsdienst gehouden op woensdag 16 augustus in de Engelse Kerk op het Begijnhof in Amsterdam.

Aanvang half acht.
Belangstellenden hartelijk welkom.

„Mijn genade is u genoeg
2 Cor. 12 : 9

De Here heeft tot Zich genomen mijn
lieve man, onze lieve vader en opa

ROELOF MEVIUS

op de leeftijd van 65 jaar.

Amsterdam,
J. Mevius-Post
Zetten,
Willy en Henk Bremen-Mevius
Niels en Jeroen
Doorn,
Rita en Piet Rietkerk-Mevius
Roel, Job, Geert Jan en Hans
Amsterdam,
Jan Mevius
Amsterdam,
Gert Mevius
Oud Loosdrecht,
Marianne en Jan Bouma-Mevius
Annemarie en Maaïke
Amsterdam,
Lies Mevius
Amsterdam,
Joke Mevius

Amsterdam, 23 juli 1978
Johannes Verhulststraat 78 boven

De begrafenis heeft plaatsgevonden
op de Nieuwe Oosterbegraafplaats te
Amsterdam.

PLAATS UW FAMILIEBERICHTEN IN DIT BLAD !

Openbare bijeenkomsten worden gehouden op dinsdag 15 augustus met toespraken o.a. door dr. C. Mc Intrie, voorzitter van de I.C.C.C. en ds J. C. Maris, algemeen secretaris.

De middagvergadering begint om 13.30 uur.

Om 16.30 uur wordt er een informele receptie gehouden.

Studenten-Konferentie

Heeft de toekomst nog zin ?

Van 17 tot 19 augustus a.s.

Inleiders: Drs A. J. van Dijk, drs W. G. Rietkerk, dr. ir. J. H. Santema. De konferentie is in de eerste plaats bestemd voor studenten en verder voor ieder voor zover er plaats is. De konferentie wordt gehouden in de Ref. Bijbelschool, Slotlaan 242 te Zeist.

Kosten f 40,— (alles inbegrepen). Opgave zo spoedig mogelijk door overschrijving van f 40,— op giro nr. 30037 t.n.v. C.R.W. in Maarssen. Informatie: C.R.W., Postbus 149, Maarssen, tel. 03465-60945.

„Uw vrije gunst alleen wordt
d'ere toegebracht!”
Psalm 89 : 8 (berijmd)

De Raad van de (vrijgemaakte) gereformeerde kerk te Enschede-Noord deelt hierbij mee, dat op donderdag 27 juli jl. in Christus is ontslapen onze broeder ouderling

LAMBERTUS JOHANNES MELLEMA

op de leeftijd van 66 jaar.

Kerkeraad en gemeente denken met dankbaarheid hoe br. Mellema gedurende verschillende jaren in zijn ambtsdienst de kerk te Enschede-Noord met voorbeeldige trouw en grote liefde heeft gediend. De HERE heeft hem, na een geduldig gedragen lijden, van zijn post afgelost en Thuis gehaald. Diezelfde God schenke zijn vrouw, kinderen en verdere familie de troost van Zijn nabijheid!

Namens de Raad, voornoemd,
O. Mooiweer, praeses
R. J. Niemeijer, scriba

Enschede, 3 augustus 1978

Naar lezingen in Amerika, Engeland, N.-Afrika, Frankrijk, Nederland, Duitsland, Zwitserland van ir. D. J. Christiaan

7 Series Bijbelstudies

- 1 De naam boven allen naam, Zoon van God, Heiland, Middelaar f 5,—
 - 2 32 Geloofsmannen, via Abel, Noach, Abraham tot Johannes op Patmos f 4,—
 - 3 Genade en waarheid, Liefde, Genade, Veiligheid, Vrede, Eenheid f 4,—
 - 4 Veertien brieven van Paulus, begrijpelijke uitleg f 5,—
 - 5 Wat zal het jaar 2000 brengen? Profetische studiën O. en N. Testament f 4,—
 - 6 Gods geheimenissen en hun onthulling f 3,—
 - 7 Christus in de Psalmen en profeten, 128 blz. f 4,—
- Alle 7 series tegelijk slechts f 14,—

NIEUW!!

Een boek vol hoop
voor jong en oud.

Lichtend uitzicht op morgen

132 blz. Prijs f 6,—.

Alles franco
na girostorting op nr.
1793613 t.n.v. P.B. 44
Bijbelcursus Oudewater

De kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te 's-Gravenhage deelt hierbij mede, dat de HEERE zondag 6 augustus uit ons midden heeft weggenomen onze medebroeder

CORNELIS DONKER

op de leeftijd van 56 jaar.

Het is de tweede maal in dit jaar, dat de HEERE een onzer kerkeraadsleden tot Zich nam.

Dankbaar gedenken wij de arbeid, die hij als diaken in onze gemeente met grote toewijding heeft verricht. Sterke de HEERE zijn vrouw en kinderen met Zijn genade.

Namens de kerkeraad,
Ds J. D. Janse, voorzitter
I. J. Jacobs, secretaris

Met grote dank aan God voor het vele goede dat Hij ons heeft geschonken in onze lieve, zorgzame man, vader en grootvader

JOHANNES VAN EIJSDEN

delen wij u mede, dat de Here hem zondagmorgen, op de leeftijd van 69 jaar, tot Zich heeft genomen.

H. van Eijdsen-Huisman
Fem, Gerard en Krista
Nelly en Piet
Sophie en Chris

Dordrecht, 30 juli 1978.
Grotekerkbuurt 35

VROUWENCONTACTDAG

9 SEPTEMBER A.S.

in de Geref. Kerk,

Zuiderzeestraatweg 503 te Wezep.

Spreker: Ds W. Vis uit Kampen.

Thema:

„Heere, leer ons bidden”.

Aanvang: half elf.

Voor al uw
handels- en familiedrukwerk - boeken en folders
is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 · Zeist